HebrewBooks.org ©Moznaim Publishers. No commercial use allowed.

בת יומא דלאו נותן טעם לפגם הוא מכאן ואילך לישתרי [א]גזירה קדירה שאינה בת יומא משום קדירה בת יומא ואידך קדירה בת יומא נמי מפגם פגמה רמי ליה רב עמרם לרב ששת תנן השפודין והאסכלא מלבנן באור (א)(והתני') גבי קדשים [ג][ב]השפוד והאסכלא מגעילן [ג]בחמין א"ל עמרם ברי מה ענין קדשים אצל גיעולי עובדי כוכבים הכא היתירא בלע התם איסורא בלע אמר [ד]רבא סוף סוף כי קא פליט איסורא קא פליט אלא אמר [ה]רבא מאי הגעלה נמי שטיפה ומריקה א"ל אביי מי דמי מריקה ושטיפה בצונן הגעלה בחמין [ו]אלא אמר אביי [1]יגיד עליו רעו תנא הכא ליבון והוא הדין להגעלה תנא התם הגעלה וה"ה לליבון א"ל רבא אי הכי לתנינהו לכולהו בחדא וליתני חדא באידך אחריתי ולימא יגיד עליו רעו אלא אמר רבא קדשים היינו טעמייהו [ז]כדרב נחמן אמר רבה בר אבוה דאמר כל יום ויום נעשה גיעול לחבירו תינח שלמים דכיון דלשני ימים מיתאכלי מקמי דניהוי נותר קא הוי גיעול אלא חטאת כיון דליום ולילה מיתאכלא כי מבשל בה האידנא חטאת הוי נותר כי הדר מבשל בה למחר או שלמים או חטאת קא פליט נותר דחטאת דהאידנא בחטאת ושלמים דלמחר אמרי לא צריכא דכי מבשל בה חטאת האידנא הדר מבשל בה האידנא שלמים דחטאת דלמחר ושלמים דאתמול בהדי הדדי קא שלים זמנייהו והדר מבשל שלמים דלמחר א"ה הגעלה נמי לא ליבעי קשיא רב פפא אמר האי קריד האי לא קריד רב אשי אמר לעולם כדאמרן מעיקרא הכא התירא בלע הכא איסורא בלע ודקא קשיא לך דבעידנא דקא פליט איסורא קא פליט בעידנא דקא פליט לא איתיה לאיסורא בעיניה: ועד כמה מלבנן א"ר מני [ד]עד שתשיר קליפתן וכיצד מגעילן א"ר הונא [ה]יורה קטנה בתוך יורה גדולה מאי ת"ש דההוא דודא דהואי בי רב [ח]עקביה [ה]אהדר ליה

גדנפא

בת יומא. שבישל בה עובד כוכבים היום אבל בישל בה אתמול כבר הפיג בה טעמו בלינת לילה ושוב כשפולטו בתבשיל אחר אינו אלא לפגם: **מכאן ואילך לישתרי.** אף לכתחלה: **מגעילן.** לא חשיב כליבון דליבון שורף את הכלי: (א) **גבי קדשים השפוד והאסכלא.** שצלה בהן בשר קדש משום דכי אתי למחר הוי נותר וכי הדר מבשל בשר קודש למחר פליט שפוד בגויה טעמא ונותר איסור כרת הוא: **עמרם ברי.** עמרם בני: **גבי קדשים כי בלע האי שפוד היתרא בלע.** הלכך סגי ליה בהגעלה: **אלא אמר רבא האי הגעלה.** דקתני התם מריקה ושטיפה כלומר לעולם לפלוט האיסור ודאי ליבון בעי כשאר בליעת איסור אלא מצות מלך היא בקדשים ומרק ושטף במים [ט] כי היכי דהויא גזירת הכתוב כאשר יזה מדמה על הבגד [י] דבעי כיבוס במקום קדוש ושבירת כלי חרס במקום קדוש הוא וה"ה למריקה ושטיפה: **א"ל אביי מי דמי.** כלומר מי קרי למריקה ושטיפה הגעלה הא כל הגעלה רותחין משמע שכופין להקיא הכלי מה שבלע ומריקה ושטיפה בצונן הוא כדאמרינן בשחיטת קדשים בפ' דם חטאת (זבחים צו:): **אלא אמר אביי.** הגעלה ממש לפלוט מאיסורן ודקא קשיא לך מתניתין דמצרכא להו ליבון לא תקשי דודאי בין בקדשים בין בגיעולי עובדי כוכבים תרוייהו בעינן לפלוט איסור לבד מריקה ושטיפה דקדשים דאינה אלא מצות המלך: **ויגיד עליו רעו.** ונלמד משנה מחבירתה של קדשים ממשנתנו ומשנתנו משל קדשים: **וה"ה לליבון.** שניהם צריך: **יגיד עליו רעו.** איבעי למתנינהו לתרוייהו ליבון והגעלה בחדא או במשנתנו או בקדשים והדר ליתני חדא באידך ותגמר חבירתה מינה מה התם הא בלא הא ליתא ה"נ הא בלא הא ליתא: **כל יום ויום נעשה גיעול לחבירו.** שמבשלין בהן ואינו מספיק להיות נותר עד שתחזור ופולטו בתבשיל אחר. ולקמן פריך אי הכי הגעלה נמי לא ליבעי: **מקמי דליהוי נותר הוו להו גיעול.** שהרי כשבישל בו למחר פלט בליעה מיום אתמול: **לא צריכא דכי מבשל ביה חטאת האידנא הדר מבשל ביה.** בו ביום שלמים חזה ושוק של כהנים: **בהדי הדדי שלים זימנייהו.** ואין כאן פליטת נותר והדר מבשל ביה שלמים בו ביום כדאמרינן בכל [כ] פעם מבשל שלמים לאחר חטאת בו ביום כי היכי דלא ניהוו נותר למחר: ה"ג **אי הכי הגעלה נמי לא ליבעי קשיא: רב פפא אמר האי קריד האי לא קריד.** לעולם בקדשים איסורא פליט ודקא קשיא לך ניבעי ליבון כי מתני' לא דמי לגיעול עובדי כוכבים איידי דלא מבשלי להו כל שעתא ומתקשה הבליעה בתוכו ונדבקת בו בכולו טרשטריי"ש בלע"ז ואין נוח לפלוט בהגעלה עד שמלבנו באור אבל בקדשים דכל שעתא מבשלי בהו לא קריד ונוח לפלוט הלכך (סגי) בהגעלה קא פלט: **לעולם כדאמרינן מעיקרא.** דהיינו משום דבקדשים היתירא בלע ודקשיא לך כי פליט איסורא פליט לא חמיר איסורו שכשנעשה נותר לא הוי איסור בעיניה שבתוך דופני הכלי היה בלוע ומעולם לא הוכר איסורו: **בתוך יורה גדולה.** שיהיו רותחין עוברין על כולה: **דודא.** קלחת:

גדנפא

בת יומא. פירש בקונטרס שבישל בה עובד כוכבים היום אבל אם בישל בה אתמול כבר הופג טעמו בלינת לילה משמע לפירושו דלינת לילה פוגמת ולא בעינן מעת לעת וכן פר"ת דלינת לילה פוגמת כי לא היה דרך בימים קדמונים לבשל בלילה כדמשמע בפ"ק דברכות (דף ג:) בזמנים שקבעו לקריאת שמע בזמן שכיבה בכהנים ועניים וכל אדם וזכר לדבר דלינת לילה [ל] מיקרי עבור צורה והוי דברים ק"ו אם אוכל שהוא בעין מעבר צורתו בלילה כ"ש איסור הנבלע בקדירה ולישנא דבת יומא משמע שבישל בה היום מדלא קאמר לא אסרה אלא קדרה מעת לעת ודוקא שעמדה כל הלילה בלא בישול שאין ידוע מה גורם להפיג הטעם תחלת הלילה או סופו או כולו אבל מעת לעת לא בעינן והמחמיר תבא עליו ברכה ויש לתמוה לדברי ר"ת שמביא זכר לדבר מעיבור צורה דתפשוט ליה שסוף לילה גורם הפגם דהיינו עמוד השחר דמשוי ליה נותר להטעינו שריפה ובפ"ב דזבחים (דף יט:) גבי קדוש ידים משמע דבעמוד השחר חשיב לינה ושמא לכך אור"ת דאינה ראיה גמורה אלא זכר לדבר כדי שלא לפשוט זה משם ויש לדקדק דסוף לילה לבד אינו גורם אלא כולו מדהצריך הכתוב שבירה בכלי חרס מריקה ושטיפה בכלי נחשת אחרי בישול חטאת למ"ד נ"ט לפגם מותר ואמאי הלא מותר לבשל בו לכתחלה אחר עמוד השחר וה"ר ברוך כתב בספר התרומה שצריך לחקור שלא היה בכלי אפילו מים חמין לבד בתוך מעת לעת דמים חשיבי כמו האיסור לפי שנעשו נבילה כיון שלא היה בהן ס' לבטל פליטת הכלי דבדידיה משערינן וחזרו ונבלעו ודוקא בכלי של איסור אבל בכלי של היתר כגון בשר בכלי של חלב או איפכא אף על פי שהיו בו מים חמין בתוך מעת לעת אין לחוש שהרי הן היתר דלא אמרינן חתיכה עצמה נעשית נבילה אלא דוקא באיסור ועוד דאיכא נ"ט בר נ"ט דאפי' לפי המפרש [מ] גבי דגים שעלו בקערה אבל נתבשלו לא הכא איכא ג' נותני טעם של היתר הראשון שנבלע בכלי וממנו למים ומן המים חזר ונבלע בכלי:

מכאן ואילך לשתרי. הלכך דבר המבושל בכלי שאינו בן יומא מותר ויש לתת טעם מה ראו להתיר המאכל ולאסור הקדרה לפי שהקדרה היה בה איסור גמור תחלה אבל המאכל לא נבלע בו איסור מעולם והגעלת כלי בן יומא אין להגעיל אלא בס' דשמונית הנפלט בחמין טעם לשבח הוא דלא שרינן לעיל בפרק ב' (דף לח:) חמין של עובדי כוכבים אלא משום דסתם כליהם אינן בני יומן אבל כשמגעילין כלי חמץ בערב הפסח בד' שעות דשעת היתר היא יכול להגעיל אפילו כלי בן יומא בפחות מס' דהוי נ"ט בר נ"ט של היתר החמץ בקערה וממנו למים ומן המים חוזר ונבלע בקערה ועדיין הכל היתר ועוד כי יותר מתקלקל טעם חמץ בכלי שאין ראוי לאכילה ממה שמתקלקל טעם בשר בדגים שנתבשלו אחריו לפי שהדגים ראוין לאכילה והבשר נותן בהן טעם לשבח ומה שנהגו לעשות לתת כלי המוגעל במים צוננין מיד אחר הגעלה אין לידע למה נהגו כן דאין לומר משום דתנן בפרק דם חטאת (זבחים דף צז.) וחכ"א מריקה בחמין ושטיפה בצונן דהיינו בקדשים אבל בתרומה קאמר התם דליתא ויש מפרש הא דקאמר שטיפה יתירתא היינו שתי שטיפות בצונן ובתרומה ליתא דסגי בשטיפה אחת ולשון יתירא משמע כן ועל זה נהגו בשטיפת צונן בכל הגעלות מיהו בקונטרס פירש שם שטיפה היא שטיפת צונן ובתרומה ליתא כלל ולפיכך צריך טעם למנהג [נ]:

הסכין

עין משפט נר מצוה

קסג א מיי' פי"ז מהל' מאכלות אסורות הלכה ב סמג לאוין קמ טוש"ע י"ד סי' קכב סעיף ג:

קסד ב מיי' פ"ח מהל' מעשה הקרבנות הלכה יב:

קסה ג מיי' פי"ז מהל' מאכלות אסורות הלכה ג סמג לאוין קמח טוש"ע י"ד סי' קכא סעיף ג טוש"ע א"ח סי' תנא סעיף ד וע"ש:

קסו ד מיי' שם הלכה ד סמג שם טוש"ע א"ח סי' תנא סעיף ה:

קסז ה מיי' פ"ה מהלכות חמץ ומצה הל' כג סמג שם טוש"ע א"ח סי' תנב סעיף ו [וברב אלפס עוד בפסחים פ"ב דף קנו:]:

מסורת הש"ס

א) [צ"ל והתנן], ב) זבחים צז., ג) [עי' תוס' זבחים צז. ד"ה השפוד], ד) [צ"ל רבה], ה) [צ"ל רבה וכ"א בתוס' זבחים צז. ד"ה השפוד], ו) [יבמות לא: וש"נ], ז) [זבחים צז.], ח) [בערוך ערך דד ה' אי' רב עוקבא וכן נוסח שאלתות סי' קלז אכן בתוס' פסחים מ: ד"ה האלפס העתיקו מר עוקבא אבל בתוס' שבת מג: ד"ה אבל העתיקו רב עקביה], ט) [ויקרא ו], י) [שם], כ) דכל. רש"א, ל) [פסחים לד: זבחים עז.], מ) [חולין קיא:], נ) [וע"ע תוס' זבחים נו: ד"ה לא],

* * *

תורה אור השלם

1. יַגִּיד עָלָיו רֵעוֹ מִקְנֶה אַף עַל עוֹלֶה:

איוב לו לג

* * *

הגהות הב"ח

(א) רש"י ד"ה גבי קדשים צ"ל קודם ד"ה מגעילן:

* * *

לעזי רש"י

טרשטרי"ש [טרישטריש"ט]. מחלחל.

* * *

מוסף רש"י

בת יומא. שבישל בה עובד כוכבים היום, דלא נפגם (לעיל סז: ופסחים מד:). **והאסכלא.** גרדילי וצולין עליו צלי (זבחים צז.). **כל יום ויום נעשה גיעול לחבירו.** מתוך שהשלמים מצויין ברגל אין בלוע שלה נעשה נותר, שהרי זמן שלמים ב' ימים וכי מבשל ביה שלמים האידנא הדר מבשל ביה שלמים למחר ובולע משלמים שנשחטו ביום המחרת ופולט מה שבלע אתמול מן האחרונים, נמצא שאינו בא לידי נותר ואם בא לבשל חטאת יהא זהיר לבשל אחריו שלמים בו ביום ופולט את החטאת ובולע את השלמים (זבחים צז.).

הדרן עלך השוכר את הפועל וסליקא לה מסכת עבודה זרה